

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben:			
Egy évre . . . 10 kor. — fill.	Egy évre . . . 16 kor. — fill.		
Fél évre . . . 5 . . .	Fél évre . . . 8 . . .		
Negyed évre . . . 2 . . . 50.	Negyed évre . . . 4 . . .		
Egy óra . . . 1 . . .	Egy óra . . . 1 . . . 70 .		
Egyes szám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**

Felelős szerkesztő: **HJ. MÓRICZ PÁL.**

Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

10 sor hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szó 4 fillér.

A tömlőcz és a halál.

Tessék csak megfigyelni kissé az embereket, hogy mennyire másképpen gondolkodnak olyan büntényről, amelynek például egy szabósegéd az áldozata, mint a másíkról, amiben valami a közönségesnél nagyobb ur pusztult el. Gyilkosság és gyilkosság között óriás a különbség, de nem abból a szempontból, hogy ki a gyilkos, hanem, hogy ki az áldozat. Azzal nem sokat törődik a publikum, hogy az az elvetemült ember, aki odáig jutott, hogy anyagi előnyökért gyilkol, hány iskolát végzett, hány éves korában vesztette el az anyját, micsoda életet élt, micsoda társaságban mozgott. Hogy ki ölt, az mindegy, hogy kit ölt, az fontos és a gyilkos, aki valami jelentéktelen individiumot tett el láb alól, jelentéktelen ember. A másik, ki nagy urat ölt, mintha súlyosabban sebezte volna meg a társadalmat is. Azzal foglalkoznak és pedig olyan modorban, mintha még aljasabb lenne, mint a másik, aki az országuton leüti a vándorlegényt a két krajczárjáért. Ez az általános nagy szervilizmusnak egy egész különös megnyilatkozása. Nem az, ami az utcára kergeti a népet, ha valami szép hintót lát. Nem az ártatlanabb, hanem a károsabb fajta. A velünk született meghunyászkodás, ami aztán szóhoz se engedí jutni a fontosabb szemponto-

kat, azokat, amelyek belevilágíthatnak például annak a kérdésnek a lényegébe, hogy mennyire a külső körülmények hatása alatt és miképen fejlődött gyilkossá a gyilkos.

Még a mindentől független bíró, sőt az egy tanácsban ülő több bíró is beleesik abba a gyöngeségbe, hogy nem büntet, hanem megtorolja a büntést a nagy ur testi épségében vagy éppen életében esett hibát másképen mérlegeli, mint ha valami kicsi ember esett áldozatul a gyilkos kéznek. Mondtak már nálunk képtelen ítéletet azért, mert egy nagy ur haláláért kellett lakolni a bünösnek s ez az ítélet végigment minden fórumon és sehol sem akadt meg. Nagy a gyanum és hogy alapos a gyanum, azt azóta már sok ítékezés bebizonyította, hogy ha kevésbé tekintélyes ember lett volna az áldozat, sokkal olcsóbban szabadult volna meg a bünösök, vagy legalább is az a bünösök közül, akinek az ölésben közvetlen szerepe nem volt. S nem azért veszem fel ezt az esetet, mintha elitelném a bírót, aki elveszíti lábait alól a szilárd talajt, látva az áldozatul esett nagy méltóságot. Ember ő is, egy közülünk s ha a szubjektív gondolkozás beleszól az objektivitásba, az a legemberibb tehát, legmegbocsáthatóbb hiba.

Hanem, hogy nemcsak egy nemzet, hanem egy egész világ annyira

lakájmódra gondolkozzék, mint ahogy egész mostanság beszélnek az immáron a többi felkötött és lenyakazott anarchistához megtért Bresciról, az megdöbbentő jelenség. Ha rajtunk, az ugynevezett kövéleményen állana az, hogy feldörzsöljék a halálból a királygyilkost, hát mindenki rohanna a posztóval az akasztott ember mellé s bőségesen akadna lojális alattvaló, aki a maga lehelletét adná bele a most már munkátlan tüdőbe, csak hogy támadjon föl és — tovább szenvedjen a halott.

Valósággal bestiális lelketlenség az, amivel követeljük a szenvedést, a megtévelyodást erre az emberre, a ki pedig semmi egyéb igazságtalanságot nem követett el rajtunk, minthogy végrehajtotta magán azt az ítéletet, a mit mi igazságképen szolgáltatunk ki a hozzá hasonló bünösnek. A helyett, hogy a nem létező olasz Bali Mihály kötötte volna fel, felkötötte ő magát. Kimenekült a tömlőczből — a temető árkába. Nem igen hiszem, hogy az ilyen szabadulás valami kellemes lenne arra nézve, ki ráhatározza magát. Nem igen lehetnek pozitív benyomásaim abban a tekintetben, hogy hogyan gondolkodik, hogy érez egy az élete végéig tömlőczre zárt fegyencz, de sejtem, hogy a halálnál, a nincsnél többre kell, hogy beesülje a vant, az életet, akár micsoda élet is az. Nos hát ez a

Hazugságok.

A „Debreczen” tárczája.

Írta: **Lengyel Laura.**

Oltványiné még pár pillanatig utána bámult a gyorsvonatnak, aztán a megkönyebbülés sóhaja szakadt fel szívéből. Falusi vendégét vitte el a vonat. A fiatal özvegy halálosan fáradt volt. Vidéki barátnője két hét óta minden perczét lefoglalta és most biztosan hét vármegyében fogja terjeszteni, hogy háziasszonya milyen rossz gazdasszony.

— Meg vagyok róla győződve — gondolta Oltványiné, hogy türelmetlenül várja, hogy eláztathasson. — De nem tesz semmit, most hazamegyek és kialuszom magamat.

A fátolyát lehuzta finom halvány arcára s éppen meg akart fordulni, mikor egy magas, barna férfi ment el mellette s lekapta kalapját.

Oltványiné barátságosan bólintott és tovább indult. Magában azonban erre gondolt:

— Gubó legyek, ha tudom, ki volt az a rokonszenves arczu uri ember? Nyilván valami zsurismeretség . . . no de most nézzünk kocsí után . . .

A fiatal ur e pillanatban elébe áll és levett kalappal nyújtott át neki egy levelet. — Bocsánat, nagyságos asszonyom, elejtette az imént!

A fiatal özvegy gyöngén elpirult, aztán átvette a levelet:

— Köszönöm kedves . . .

Hirtelen megakadt, még vörösebb lett, mert észébe jutott, hogy nem tudja a barna uri ember nevét.

— Nem ismer reám? — kérdezte a fiatal ember mosolyogva.

— De igen, csakhog . . .

A fiatal urat szemelláthatólag mulattatta a szép asszony zavara.

— Zoltay Béla vagyok.

Oltványiné hangosan elnevette magát: — No maga ugyan szépen bolonddá tartott. Tudja, már azt hittem, hogy valamelyik páros csütörtökön, vagy páratlan szombaton ittunk együtt langyos teát. Így aztán röstelkedtem kissé. De hisz ön . . .

Nem akarom megmondani, hogy hány esztendeje nem láttam, mert asszonyom, ki tart valamit magára, nem illik ilyen hosszú időre visszaemlékezni.

Nevetve mentek a kocsig, itt azonban a fiatal urnak hirtelen elkomolyodott az arca.

— Ha gorombának tart is, én bizony megmondom, hogy tiz évvel ezelőtt bucsuztunk el egymástól. Én vén kamasz létemre is leültem maga mellé és segitettem a bábit fésülni.

Oltványiné kaczagott.

— Hamis adatokkal akar kiengesztelni? Az régebben volt.

— Mindegy. Egy-két év ide vagy oda nem tesz semmit. Azóta maga férjhez ment, egyedül maradt, én fölöttem is összeomlott egy világ. Nem azért kérde . . . mert hiszen . . . szóval csak kíváncsi vagyok, hogy emlékezik-e mivel váltunk el egymástól ezelőtt tiz esztendővel?

Oltványiné odaintette a kocsist, pár szót mondott neki, aztán a fiatal emberhez fordult:

— Ha nem rösteli a fáradságot, haza

Bresci nevezetű feyencz a halálnak adott elsőseget a rongyos élete felett s elmenekült. Nem a tengeren tundra, nem a szabadságba, hanem bele abba a halálba, amitől mi iszonyuan félünk valamennyien. Bele a borzalmas sötétségbe, amitől végig fut a hátunkon a hideg, ha gondolunk reá.

S most már tessék elolvasni az ujságokat, hogy hogyan irnak erről a menekülésről s meghallgatni a társaságokat, a melyek megvitatják a Bresci dolgot. Nemcsak egynémely társaságokat, hanem valamennyit, akármelyiket. Az intelligens elemekből összeverődötteket is s a szegényeszü népséget is. A királygyilkos újabb büntetést el. Megakadályozta az igazságszolgáltatást abban a feladatában, hogy végrehajtsa rajta a büntetést. Hogy minek kellett volna lenni annak a büntetésnek, arról is szólnak az ujságok a sorok között, persze olasz információ alapján. Brescinek, a kit a humánus olasz törvények nem akasztottak föl, hét esztendeig nem lett volna szabad senkihez beszélni, illetőleg senki sem állhatott vele szóba. Ebbe lassan-lassan bele kellett volna örülnie. A humanizmus lassu tüzön, roston akarta megsütni és ő, a gazember, beleugrott a lángba és elégett. A humanizmus csalódottan, iszonyuan lefözve állja körül a paraszat, jajgat, követeli a maga pecsenyét, a mi már porrá égett és mi édes mindnyájan segítünk neki a körust

kísérhet. Szép idő van, szinte vágyom egy kis sétára.

— És az uton felelni fog a kérdéseimre?

— Természetesen.

Amint elhagyták a pályaházat, Oltványiné rögtön beszélni kezdett:

— Tudom, hogy csak kíváncsiságból kérdez s azért felelek. Mikor elment, sokáig azt hittem, hogy vissza fog jönni és valahogy úgy képzeltem, a leányok sok minden bolondot képzelnek, hogy egymásnak vagyunk teremtvé. Más szerencsésebb körülmények közt talán meg is vártam volna, míg eljön értem, de hiszen szegény, árva leány voltam s a többit már tudja . . .

— S aztán?

— S aztán éltem, mint a többi asszony s nem voltam boldogtalanabb mint ők.

— Szomorú vallomás.

— Az élet nem kellemetességből áll és több vagy kevesebb belőle, higgye el, mindegy . . . és most?

— És most?

— Ejh miért ne beszélneink őszintén? Hiszen mi régi jó barátok vagyunk és most már csakis jó barátok. Az a levél, mit az imént nekem átadott, a völegényemé, Tardy Istváné.

A fiatal ember mélyen elsápadt, mintha valaki szívére ütött volna, aztán durva gunnyal fordult az asszonyhoz.

— Ugy, hát még egyszer szerencsét próbál?

Oltványiné felemelte fejét, kemény, rideg visszautasítás lebegett az ajkán, de hirtelen meggondolta magát és nyájas, elnéző mosolylyal felelt:

fujni. Magyar lapokban olvasom, hogy csak a katonák büne, hanyagsága miatt eshetett meg az a botrány, hogy Bresci kiszabadult az igazságszolgáltatás karmai közül. A magyar ujságíró urak követelik, hogy szigorú vizsgálatot indítsanak meg a karabinierik ellen... Ugyan, ugyan kolléga urak, hát már abszolúte nem gondolkozunk . . . Hát mit akarnak még . . . Az önök szervilizmusa kedvéért nem halhat meg kétszer az a szegény talján.

Hogy az olasz kiabál, azt értem, az humánus nép. Nem három-négy másodperc alatt fojtja bele a gyilkosba a lelket, hanem éveken át szorongatta a torkát. Mi magyar barbárok azonban hóhért tartunk s akasztunk, ha szükség van rá. Miért haragszanak hát az urak Brescire, aki semmi egyebet nem csinált, mint a mit néha elkövet a Curia is. Kimondott egy halálos ítéletet s végre is hajtotta magán.

Szirokkó.

Nép és polgári iskolák.

E cím alatt a „Debreczen“ 1901. é. május 22-iki számában egy vezércikk jelent meg, mely ajánlva volt az én csekélységemnek is.

Bár a cikk hangja feloldhatna azon kötelesség alól, hogy arra érdemileg válaszoljak, mégis teszem azt, mert az a krisztusi elv az irányadóm: „Ki téged közel dob, hajtsd vissza kenyérrel.“

— Én Istenem, hát mit is tehetne egyebet az ember? Egyébként, ha tíz évvel ezelőt elbirta viselni, most is tuléli valahogy a csapást.

Zoltay elkaczagta magát.

— Igaza van, nagyságos asszonyom. Kettőnk közzül mindig maga az okos. Engem is kigyógyított a haszontalan pózolásból. Mint régi jó barátnőmnek nyíltan megmondhatom, hogy csak átutazóban vagyok, délután megyek föl Bécsbe — a menyasszonyomhoz.

Oltványiné lehuzta fátyolát és kezét nyújtotta:

— Isten önnel! Itthon vagyok. Köszönöm, hogy haza kísért és sok szerencsét kívánok a házassághoz.

Halk fátyolos hangon beszélt és elfordította fejét a fiatal embertől.

Elváltak. Az asszony, míg lassan haladt fölfelé a lépcsőházban, erre gondolt:

— A férfiak mind nyomorultak, állhatatlanok, hitszegők és kislelkűek, ime megházasodik . . .

A fiatal ember pedig ideges haraggal dobta be magát egy bérkocsiba; míg az ajtót indulatosan becsapta maga után, így elmélkedett:

— És ezekért az asszonyokért áldozzuk mi fel életünket, egészségünket. Ezekre bizzuk szívünket, lelkünket, becsületünket. Ezekre, kiknek nem én, nem te, nem ő kell, hanem a férfi. Brutális vágyuk meztelességét bevonják a hazug poézis rongyaival. Hazudják, hogy minket akarnak boldogítani, holott saját gyönyörűségüket hajhásszák . . . Nincs hitványabb állat az asszonynál . . . Férjhez megy . . .

Élethivatásom a népnevelés szép, de őszintén szólva hálátlan mezejéhez köt. S így tisztából kifolyó kötelességemnek ismerem, hogy az e téren felszínre vetődő eszméket figyelemmel kísérjem, a mutatkozó hiányokat, melyeket a mindennapi tapasztalat révén jól ismerek, megvilágítsam s az orvoslás gyógyszereit felmutassam. S ha e kötelességemnek olykor-olykor midőn időm engedi s a mennyire csekély tehetőségemtől telik, a nyilvánosság előtt is eléget teszek egy-egy hírlapi közlemény útján, teszem azt egyedül az ügy iránti szeretetből, melynek erőmhöz képest lelkes szolgálója vagyok.

Alakoskodni nem szoktam. Jutalmat nem várok, hiszen jól tudom, hogy a jutalom és tanító két ellentétes fogalom, tűz és víz, össze nem egyeztethető. Hálátlansággal, gáncscsal jöszándéku törekvéseink félremagyarázásával lépten nyomon találkozunk, de az elismerést vajmi gyéren csepegtetik munkában eltikkadt erőinkre. Lehetséges, hogy azok, kiktől a jutalmat várjuk, cikkiróval egy véleményen vannak s azért nem részesítenek benne minket szegény „nemzet napszámait“, mert az iskolák szelleme nem látszik meg a kezeink alól kikerült nemzedéken.

Nagy és súlyos vád, mi ellen a leg-határozottabban tiltakozom nemcsak a magam, hanem tanítótársaim nevében is.

Az adott viszonyok mellett az iskolai nevelés és tanítás mai rendszere szerint tanítóink legjobb erejökkel s tudásokkal oldják meg feladatukat.

Hogy aztán a mai rendszer minden tekintetben a célznak megfelelő-e, oly kérdés, melyre ha nemmel felelnék is, nekünk tanítóknak nem áll hatalmunkban e rendszert gyökeresen átalakítani. De ha figyelemmel vizsgálódunk s a napi életet, annak ezer meg ezer változatait szemügyre vesszük s elfogulatlanul mérlegeljük; ha a dolgok mélyébe tekintünk a felszínen helyett; ha nemcsak a pillanat hatása alatt mondunk ítéletet, de az ok és okozati összefüggés szálait szétteregetjük s laikus szemmel oda is bepillantunk, hol a baj valódi gyökere leledzik: akkor önként elfelejtjük az iskolák ellen felhozott szörnyű vádat.

A földmives tavasszal elveti a magot, s őszre annyit sem tud csürebé betakarítani, mint a mennyit a földnek adott. De azért kinek jutna eszébe e miatt azt a szegény földmivest vádolni? Tehet ő arról, hogy vetését megvette a korai fagy egyfelől, leperzselte a megmaradt részt a nyári tikkasztó hőség másfelől s a zivatar, a jég hamarabb elvégezte az aratást, mint a reménye romjain kesergő földműves?

Igy vagyunk a gyermeki lélekkel is.

Már iskolába lépése előtt megvette a dér, a családban látott rossz példa, bűn. Vad hajlamokkal, romlott szívvvel lépi át az iskola küszöbét a legtöbb gyermek s már akkor annyira megerősödtek a vad hajtások, hogy kiirtások nehéz, fáradságos munkát igényel, sőt teljesen nem is sikerül az ilyeneknél, mert a heggedő seb, a visszamet-szett hajtás újra felenged, kihajt, mihelyt a családi tüzhelyre tér.

Másik rész nincs megromolva, szépen fejlődik, de kilépve az életbe, rájön a zivatar, rossz társaság, a nagyravágyás, mások utánzása s vége az iskola által nevelt nemes esemetének.

Vagy annak is az iskola az oka, hogy társadalmi életünk fáján ma annyi fekély rágódik? Cikkiró szerint igen, én szerintem nem.

Hiszen akkor könnyelműség lenne tőlünk azt a morzsát is áldozni a népnevelés ügyének, mit kormányunk évi költségveté-

sébe felvesz. A nagy nemzetek példája is azt mutatja, hogy az iskola bőven visszafizeti a ráfordított költséget az általa nevelt nemzedékek erkölcsi megjobbulásában.

S mikor első sorban az iskolák szaporításával akarom és akarjuk népnevelésünk ügyét fellendíteni s a népoktatási ügyi törvény teljes érvénybe léptetését megvalósítani, nem alakoskodunk, sőt inkább önzetlenül szolgáljuk a nép jólétét.

Nem szegényes állapot-e az, hogy városunkban ezer számban nőnek fel iskolai oktatás nélkül a gyermekek s felnőtt korukban magvát képezik annak a rothasztó gombának, mely rombol, öl maga körül mindent, gyilkos gőzével megfertőzteti a jó magot is s nem engedi, hogy szárba hajtsa a nemes csira!

Ebbe van bezárva az iskolák szelleme, ez az oka, hogy az alsóbb néposztálynál oly ritkán találkozunk annak megnyilatkozásával.

Hogy a népet, mely állandó, örök, átalakítható, módot, alkalmat, eszközt kell megújítani s ezt csakis azok tehetik, kiknek kezében a hatalom van, a kiket a nép bizalma éppen azért helyezett ama díszes állásokra, hogy a „nép” javát munkálják, nem pedig egyedül a hatalom megtartásáról gondoskodjanak. Sajnos, hogy ez utóbbit sokszor, az előbbi vajmi kevészer tapasztaljuk.

Avagy gondoskodnak-e arról, hogy a nép megtalálja azt a helyet, a hol jellemét megszilárdíthatja, erejét acélozhatja?

Az az egy pár népkönyvtár porhintésnek jó, de orvosságnak kevés. Miért nem fejlesztik, szaporítják, ha hozzá fogtak?

Gazdasági ismétlő iskola más kisebb városokban, sőt falvakban is van, miért nincs Debreczenben, mikor a város lakosságának tulnyomó része gazdálkodásból él? A helybeli „Gazdasági Egylet” már félévvel ezelőtt megtette a kezdeményezést, átírt a Tanácshoz, tudunk róla valamit? Vagy csinálja meg a nép, ha szüksége van rá, mert így nem „áll fejére az alkotmányos fogalom”?

Vagy ott van a faiskola kérdése, mit cikkíró is említ! Ki tagadja azt, hogy arra szükség van?

Tisztán a népiskolára támaszkodni s mindent attól várni nem szabad, mert bármily jól vegezze is el feladatát a polgári iskola, ha nem gondoskodunk az ott szerzett ismeretek, jó szokások, erények állandósításáról, bizony-bizony nyomtalanul elvész a mi munkánk. S ezért a tanító és az iskola a felelős?

Nem azok, kik a népoktatásügyi törvény végrehajtásával megvannak bízva de e kötelességüket csak könnyedén veszik s ama kérésre, hogy a botrányosan kevés ismétlőiskolák mellé még egy néhányat állítsanak, öt mond öt év multával sem felelnek sem jót, sem rosszat!?

S vajjon a társadalom maga teszi-e valamit, hogy a mai helyzetet megváltoztassa? Semmit. — Erkölcsnemesítő társaságok, ifjusági egyletek, közművelődési körök mi nálunk ismeretlen fogalmak, pedig ezek vannak hivatva arra, hogy az iskola munkáját szilárdítsák, betetőzzék; — ezek mellett igenis kidomborodnék, meglátszanék az iskolák szelleme.

Mi jól tudjuk s érezzük e hiányokat s azok romboló hatását s éppen ez a tudat adja kezünkbe a tollat olykor-olykor, hogy nem jól van ez így. De úgy látjuk, legjobb lenne szemet hunyni, mert bűn a nagyok, hatalmasok hibáit, mulasztásait feltárni. — Szemforgatók, alakoskodók, kik ezt teszik saját egyéni hiúságok kielégítése vezérli őket, mondják rájuk sokan.

Nem és ezerszer nem!

Nem azok a szemforgatók, spekuláló liberálisok, kik a baj gyökerét ismerve, szavukat felemelik, hanem az, ki a dolgok ismerete nélkül „seper a más háza előtt” s védelmére kél olyan dolgoknak, mit védeni neveltségesség nélkül nem lehet.

Mi tanítók minden munkára serkentés nélkül megteesszük azt ami kötelességünk. Ha azok is, kiknek kezében a hatalom van s a kik nekünk a sikeresebb munkához a módot és eszközt nyújthatják csak tizedrésnyi buzgalommal viseltetnek a népnevelés iránt, mint mi, soha sem kellene „a városházát megostromolni” s az iskolák szellemét erdőn, mezőn, városban, cselekedetben keresni, mert meglátszanék annak a nyoma mindenben s mindenütt s átszakítaná azt a nagy ködöt, mely ma cikkíró szerint körül fogja úgy, hogy nyoma sincs.

Tessék megpróbálni!

Tassi Miklós.

A debreczeni lelenczház.

A Debreczen 99. számában a lelenczházról megjelent cikkem főbb pontjaira ugyanezen lap 100. számában Felelet jelent meg dr. T. K. névjelzéssel. A lelenczház ügye, mely városunkban váratlanul aktuálissá vált, bizonyára bir oly fontossággal, hogy lehetőleg sok oldalról világíttassék meg. Éppen ez okból, de meg azért is, mert dr. T. K. — legnagyobb sajnálatomra — nem emlékezik meg, cikkemnek befejező passzusáról, arról t. i. hogy én a lelenczházat Debreczenben ez időszerint még luxus intézménynek tartom, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy vannak itt százszorta sürgősebb és hasznosabb teendők, néhány sorban visszatérek erre a tárgyra.

Miként első cikkemből is kivehető volt, én a lelenczház eszméjét hatalmasnak, nagy nemzetgazdasági és társadalmi érdekek szolgálatát célzó eszmének tartom. De laikus létemre is meggyőződésből állítom, hogy nyomában vad virágok is burjánzanak. Ezek közül kiemeltem azt, hogy a cselédek erkölcstelen életét az a tudat, hogy a könnyelműség következményeinek terhet a lelenczház az ő vállukról leveszi — fokozza és hogy nálunk sokkal nehezebben lesznek majd kaphatók szoptatós dajkák, ha lelenczházunk is lesz. Ez a meggyőződés a Felelet elolvasása után is teljesen érintetlen maradt.

Ne méltóztassék oly naivnak tartani a cselédeleányokat, hogy azok jó része csábítás következtében esik bűnbe. Van ilyen is, tagadhatatlan, de tiz közül nyolezra egész bátran rá lehet mondani, hogy a csábításnak azért engedett, mert unja az egyhangúságot, élvezni akarja az élet örömeit s felejteti óhajtja a mindennap terheit. Persze a baj bekövetkezte után ártatlan báránynak tünteti föl magát és valamennyi azt állítja, hogy „az a nyomorult elcsábított.” Pedig a kis hamisnak kevés idő multán már azon jár az esze, hogy megbosszulja azt a nyomorultat, még pedig a maga naiv módja szerint: keres újabb szeretőt. Tudatlan tapasztalatlanságról tehát — szerintem — csak nagyon kis mértékben lehet szó, ellenben saját háztartásunkban kell tapasztalunk, hogy cselédeink a furfangnak mily raffinirozott nemeit találják ki, hogy bűnös viszonyuk virágait szagathassák.

Jól jegyzi meg a Felelet írója, hogy ezeket a gyermekeket megmenteni szép és nemes feladat. Ebben a tekintetben igazi hivatását teljesíti a lelenczház. De hogy ténykedése által jó utra térítene a bűnbessett anyát, vagy módot adna arra, hogy

ily anyák a tisztességes nők sorában foglalhassanak helyet: ez már olyan jóakaratu hiedelem, amely csak a legritkább esetekben, kivételesen bizonyosodik valóra.

Volt már olyan cselédem, a ki 4 gyermeknek adott életet ilyen uton s tudok olyat a ki 8 törvénytelen gyermek anyja s ma is olyan kaczkiasan öltözködik, mint aki számít arra, hogy újabb viszonyt kezdjen. Ha az ilyeneknek nyakába szakadna a gyermeknevelés gondja, ugyan lenne é kedve a további csintalankodásra? De mert a lelenczházba bedugta őket, övé a világ busuljon a ló.

Ilyen példákat én nagyszámban tudnék felsorolni, de ez felesleges, mert dr. T. K. ur bizonyára éppen úgy ismerős az eféle állapotokkal, vagy talán még jobban mint én.

Azon állításomra, hogy ezután még nehezebben lehet dajkához jutni, azzal válaszol dr. T. K. ur, hogy éppen az ellenkezője fog bekövetkezni. Bár igazat adna a jövő az ő állításának. Csakhogy az a számítás, hogy nagyon elszaporodnak a szoptatós dajkák; ismét az ő jóhiszeműsége mellett bizonyít. Hát azt hiszi ön doktor ur, hogy szeret a bukott nő dajkaskodni. Dehogy szeret, csak kényszerből teszi, hogy gyermekének tartási költségeit megkeresse. De ha erre nincs szüksége, aminthogy a lelenczház, ettől a gondtól felmenti, nem vállal olyan foglalkozást, ahol 8-9 hónapig szobaáristomra van kárthatva. Nagy sor az egy cselédnél, ha nem mehet ki vásárnaponként, nem beszélgethet legényrel, szóval nem úgy élhet, a hogy akarja. Azért hát tessék reá emlékezni, amelyik anyja gyermekét saját költségére kiadja, az mind kész dajkának beállani amelyik pedig a lelenczház gondjaira bízhatja, azoknak 80-90 százaléka nem vállalja a dajkaságot. Am ne legyen igazam!

Hogy aztán ily körülmények között kifejlődik a kapzsiság, az egymásra licitálás: az könnyen érthető. Én magam tavaly 5 dajkát fogadtam két hónap leforgása alatt, a kiknek kifizettem 1-1 hónapi 14 frt díját s a kik közül volt olyan egy, hogy a közvetítő intézettől csak 12 frt 40 kr díj lefizetéseért válthatni ki — s az orvosi vizsgálat daczára egyik sem volt képes táplálni. S mikor néhány napi kinlódás után tovább kellett eresztetni egyiket a másik után szaladgáltam faluról-falura s a kifizetett, de meg nem szolgált bérek oda veszték.

De még az a hallatlan arcátlanság is napirenden van, hogy ezek a teljesen alkalmatlan dajkák, ugyanezen minőségben még 2-3 házhoz is elállanak. A könyvbe nem lehet írni semmit a mi tájékoztatna, a közvetítőknek ez kitűnő jövedelem, a rendőrségre pedig nem tartozik. Pedig tartozhatna, mert a mi e tekintetben a közvetítők körében folyik, az egyszerűen botrányos zsarolás és gyalázatos csalás.

Ha a lelenczház ezeken a bajokon tudna segíteni, hány családnak adna megnyugvást, de félek, hogy az elmondottak szerint fog történni minden. A kilinikából is azt biztunk annak idején, hogy milyen kényelmesen lehet belőle dajkákat kapni. Ugyan tessék próbát tenni, hogy van-e ott arra való s ha van, mennyibe kerül, míg a házhoz lesz elszállítva.

A hányszor felszínre kerül olyan eszme, a mely városunk érdekeit célozza előmozdítani: szivemből örvendek. De tartunk rendet. Előbb a szükségleti cikkek s csak azután jöjjenek a fényüzési dolgok. Áldozatokról van itt szó, a város és a polgárság anyagi áldozatáról, a mely hogy hasznosabb helyre ne volna fordítható, azt a Felelet írója sem vonja kétségbe.

A felől is teljesen megvagyok győződve, hogy a Fröbel gyermekkert, a mikor a vagyonát felajánlotta a lelenczháznak, megtevesztette hivatását. Mert kiket nevel a lelenczház? Proletárokat segít nevelni, a kikre egész életükön át ólomsúlylyal nehezedik az a gondolat, hogy ők vad hajtások. Erről bizonyára nem tehetnek, de hány ilyet hajt a szegény érzet, a mellőzés öngyilkosságba! Ilyeneknek a nevelését segíti vagyonával a Fröbel egyesület. Nemes cél az ilyen? Ne az okozatot gyógyítsuk, hanem az okot gátoljuk meg.

Ez volna az igazi orvosság. — A lelenczháznak azonban ez nem hivatása.

Most is azzal a meggyőződéssel fejezem be irásomat, hogy Debreczeni lelenczház felesleges luxusintézmény, hogy sok fontosabb és sürgősebb intézmény vár megvalósulásra, a melyeknek mindenike általános és jótékony hatásánál fogva messze föltötte áll a lelenczház kétes eredményű hivatásának.

Lovász János.

Egyházkerületi közgyűlés.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, május 29.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület ma kezdte meg tavaszi közgyűlését a kollégium disztermében.

A kerület vezérferiai nagy számba jöttek össze az új század első gyűlésén, hogy tanácskozzanak a legnagyobb protestáns egyházkerület fontos ügyei, közös érdekei felett.

A gyűlésen jelen vannak az elnökségen kívül Thaly Kálmán, Tisza Kálmán, gróf Tisza István, Uray Imre, Zsigó Endre, György Endre, Gentsy Albert, dr. Hajnal István, Luby Géza stb.

A gyűlést fél 10 órakor nyitotta meg ősz püspökünk lelket emelő imádsággal. — Majd szép megnyitó beszédben körvonalazta a gyűlés fontosabb tárgyait. Részt vett mint az egyházkerület feje Széll Kálmán és Görömbey Péter esperesek lelkészi jubileumán. A felsőbb leányiskola és a kollégium vizsgáin szintén megjelent. Megnyitó beszédét lelkes szavakkal fejezte be, kérve a gyűlés tagjainak odaadó buzgóságukat.

Zsigmond Sándor főjegyző jelentette ezután, hogy Szerelemy Sámuel egyházkerületi tanácsbíró és Elek Lajos egyházkerületi aljegyző állásukról lemondottak. A közgyűlés legnagyobb elismerését fejezte ki a két egyházi férfi kitartó működéséért, s elrendelte, hogy a két megüresedett tisztségre a választás aug. 15-ig ejtessék meg.

A földmivelésügyi miniszter átiratban kérte az egyházkerület, hogy a gazdasági munkás és cseléd segélyező pénztárt részessé támogatójában. A gyűlés elhatározta, hogy az esperesek útján felhívja a lelkészeket, hogy e nemes intézménynek csináljanak propagandát egyházaikban.

A vakokat segítő egyesület szintén erkölcsi támogatást kér az egyházkerülettől. A gyűlés a nemes intézményt a lelkészek és tanítók figyelmébe fogja ajánlani.

A kultuszminiszter Eötvös József munkáinak megszerzésére szólítja fel a kerület egyházait. A gyűlés kimondja, hogy azoknak az egyházaknak és iskoláknak, a kik a munkát megszerezni képesek, figyelmébe ajánlja a miniszter felszólítását.

Dóczy Imre középiskolai felügyelő jelentését olvasták fel ezután, a ki az Eötvös kollégiumban tanuló két ösztöndíjas

tanárjelölt tanulmányi eredményéről tett jelentést. A felügyelő jelentését tudomásul vették.

Az államsegély kiosztásáról referált ezután Zsigmond Sándor egyházkerületi főjegyző.

A 62253 korona segítséget még márciusban kiutalta a kultusz miniszter, és az a rendes uton szétosztott.

Mándok szabolcsmegyei községet e hó 22-én tűz pusztította el. A virágzó község 156 református családja jutott koldus botra. A község lelkésze sürgős segítyt kér a nyomorba jutott egyház részére.

A gyűlés a szerencsétlenül járt egyházközség ügyét komoly megfontolás tárgyává tette, s elhatározta, hogy a lelkész kérvényét kiadja az esperesi karnak, a mely még a holnapi nap folyamán véleményes javaslattal áll elő, mily összeggel segítsék a szerencsétlen egyházközség. Megjegyzendő, hogy ez a segély rendes körülmények között csak az őszi kerületi gyűlésen utaltatott volna ki.

Iskolák államosítást kérő folyamodványát vették ezután tárgyalás alá. A szentleányfalvi egyház már a második kérvényt küldi a kerülethez államosítási engedélyért. A gyűlés tekintettel az egyház nehéz anyagi viszonyaira beleegyezik az államosításba, a melyet a múlt évben azzal az indokollással tagadott meg, hogy egyházi épületet nem bocsájt át az állam tulajdonába.

A petneházi református iskola szintén államosításért folyamodik. A kérelem csak az őszi közgyűlésen kerülhetne tárgyalás alá alá, de az egyház az iskolát tovább nem tudja fenntartani. A gyűlés ezt tekintetbe véve elhatározta, hogy az államosítás ellen kifogása nincs, de a szerződési tervezetet az őszi gyűlés fogja jóváhagyni.

A debreczeni egyház ügye.

Zsigmond Sándor főjegyző ismerteti a debreczeni egyház felebbezését, kapcsolatosan az egyházmege előterjesztésével.

A debreczeni egyház megfelebbezte a debreczeni egyházmege azon határozatát, melylyel az egyházkerületi közgyűlés rendelkezéséhez képest a debreczeni egyház esperesi látogatását kimondotta. Ellentétbe helyezkedvén ez által az 1884. évben hozott határozatával s illetve a debreczeni egyház közt és közte létrejött megegyezéssel.

Az előadó természetesen javasolja, hogy a debreczeni egyház felebbezésének ne adjon helyet a közgyűlés.

Balogh Ferencz szólt elsőnek a tényhez, hévvel, lendülettel.

Történelmi alapon áll nálunk ugy a nemzet, mint egyházunk joga. Egyszerű törvény elmagyarázásával ily történelmi jogot eltiporni nem célszerű. Egyházunk multjába vetett éles tekintettel történelmi alapon támadja meg az egyházmege álláspontját.

Mikor magára Debreczenre, illetve a Debreczeni egyházra hárult a debreczeni kollégium fentartása és a saját erejéből látott el 4 académiái tanszéket: hol volt akkor az egyházkerület?

Püspök s a debreczeni egyház főgondnoka révén állandó befolyást gyakorol az egyházkerület erre a célra.

Az egyh. törvények 162. és 163. §-ai nem mondják azt ki, hogy az esperes a püspök felett ellenőrzést gyakoroljon.

Szegedi Kiss Istvánnak, a debreczeni község áldozatkészségéből kiváltott nagy reformátornak szavait idézi: „Tranquillitas et concordia verae ecclesiae,” s kéri az egyházkerületet: vegye figyelembe a debreczeni egyház felebbezését.

Kiss Albert beavándónak tartja azon előterjesztést, melyet a debreczeni egyház

bejelentett, miszerint egy év alatt megteszi észrevételeit az egyházkerület határozatára.

Két indok vezette az egyházkerületet, hogy 1., a zsinati törvény végrehajtassék; 2., a debreczeni egyházban a lelki gondozás lehetővé tétessék. E két szempont egyike sem teszi szükségessé ezt az eljárást.

Nem áll, hogy a debreczeni egyház törvényen kívüli állapotban lett volna.

Feltűnőnek tartja, hogy míg Kolozsvárott az ottani egyház kivételes szabályzatát maga az ottani főgondnok, Bánffy Dezső mozdította elő, addig Debreczenben épen az egyházkerület főgondnoka tette Debreczen ellen ezt a meglepő javaslatot a nélkül, hogy alkalom lett volna ennek a javaslatnak tanulmányzására, megfontolására.

Végül rendkívüli hatás mellett azokra hárítja a történelem előtti felelősséget, kik szükségtelenül a debreczeni egyház ellen ezt az eljárást erőszakolják.

Degenfeld József gróf főgondnok pár mitsemmondó szóval igyekezett magát mentetgetni.

Papp Imre h. m. vásárhelyi lelkész méltányolja a debreczeni egyházat s Balogh Ferencz történelmi érveit, de a konkluzió nélkül. Kecsetőnek mondja a egyházkerület határozatát a debreczeni egyházra nézve, amely kijelentése élénk derűtséget keltett.

Tisza Kálmán: Meglehet, hogy a debreczeni nagy egyház ellenségei közé fognak számítani, de mégis megmondom e kérdésben véleményemet; mert hiszen ugy is hozzá vagyok szokva, hogy sokat fognak én reám, ami nem igaz. A történelmi mult, amely kétségtelenül fényes s a történelmi jogfejlődés nemcsak egy esetre alkalmazandó, hanem oda, ahol annak helye van.

A bécsi és linzi béke bizonyára a legbecsesebb történelmi emlék, de ezeket az egész egyháznak hozták nemcsak a debreczeni számára.

Az 1821—1822-iki konvent nemcsak Debreczennel foglalkozott, hanem a nagyszalontai egyházzal is.

Hogy az egyházkerület püspöke rendszeren debreczeni lelkész is egyuttal, az csak szerencsés véletlen, de nem egyszerűen törvény is, mert sokszor volt már püspök a tiszántuli egyházkerületben, aki nem volt debreczeni pap.

Arra a bizonyos egyezségre, mely 1884-ben a debreczeni egyházmege és egyház között létrejött, hivatkozni nem lehet, mert azt csak privative ismerik, de hivatalosan nem. (Zajos ellentmondások!)

En óhajtom, hogy Debreczen megmaradjon a maga hivatásában, melyet a magyar protestantizmus történetében mindvégig kifejtett. És arra kérem a debreczenieket, hogy a debreczeni egyház, mely eddig mindig csak jövedelmével járt elől: a törvény iránti engedetlenségben ne adjon most rossz példát.

K. Tóth Kálmán látja ugyan azt az áramlatot, melylyel szemben felszólalása aligha vezet sikerre, de mégis kéri: vajjon törvénytelenéget követ-e el a debreczeni egyház, mikor a statusquót a legközelebbi zsinatig fentartani kéri.

Elek Lajos csodálkozik; hogy a depr. egyház ebben az intézkedésben must lát.

Simonffy Imre Tisza Kálmán magasztalása után kijelenti, hogy a debreczeni egyház nem szegült ellene az egyházmegeének. Mi — ugymond — az esperest elfogadtuk, kosztal, kvártélylyal ellátuk, fuvart is adtunk neki szivesen — mikor element. (Harsogó derűtség.)

Uray Imre csodálatosnak tartja, hogy most hajtják végre 18 év multán a zsinati

törvényt, mintegy erőszakoskodva. A debreczeni egyház felebbezését helyesli.

Szele György és Nadányi Miklós be-
széltek még és Kiss Albert egy találó meg-
jegyzése után, melyben kijelenti, hogy el-
fog jönni az az idő, mikor a debreczeni
egyház régi jogainak fentartásáért sikere-
sen szálalad sikra, elnöklő főgondnok felte-
szi a kérdést szavazásra.

A gyűlés többsége felállás útján a
debreczeni egyház felebbe-
zését elutasította.

A gyűlést holnap folytatják.

NAPI HIREK.

Igaz-e?

Lapunk egyik olvasójától vettük az
alábbi sorokat:

Tisztelt Szerkesztő Ur!

A „Debreczen“ pünkösti számában egy-
igen érdekes, igen figyelemreméltó cikk
jelent meg a „Publiczista“ tollából, mely a
debreczeni külterületi postaközvetítés „nin-
csetlenségét“ tárgyalta érdeme szerint, leírva
mindama hátrányokat és botrányokat, me-
lyek abból származnak, hogy Debreczen
sűrűn lakott nagy külterületére egyáltalában
semminemű postai szállítást nem közvetít
a posta.

Ez nagy botrány. Annál inkább, mert
korábbi időkben a városi hatóság és posta-
hivatal közmegegyezése folytán a debreczeni
külterületre is kivolt terjesztve, bizonyos
határok között, a postai küldemények kéz-
besítése, mignem egyszer abba maradt az
egész. Miért? — Elég pikáns a háttér. A
debreczeni atyamester, a polgárnagy és a
debreczeni posta feje összekocczantak és
ujat húztak egymással.

Azóta nincs a külterületre posta szál-
lítás, mit előzőleg a város és a posta kö-
zösen oldottak meg. Tehát két férfinak a
huza-vonája miatt háttérbe szorul a köz-
érdek.

Bátor vagyok tehát az illetékes körök-
től megkérdeni igaz-e ez? Mert ha igaz,
akkor teljesen jellemezve van a debreczeni
hatósági élet minéműsége.

Egy kerületi polgár.

Májusi rovat.

Dr. H a d l á z y Zsigmond jogtudor,
a debreczeni jogász ifjuság egyik legtehet-
ségesebb tagja s pártunk zászlajának is
lelkes bajnoka a napokban tartotta eljegy-
zési ünnepélyét a hajduság egyik szépsége
ifju virágszálával, K ö v é r Erzsike kisasz-
szonnyal, K ö v é r Antal h.-bőszörményi bir-
tokos kedves leányával. Az eljegyzési lako-
mán Hadházzól a Hadházy, H.-Bőszörmény-
ből pedig a nagy kiterjedésű K ö v é r család-
hoz tartozó rokonság teljes számmal volt
jelen s valóságos kis hajdu táborozás volt
az örömszülők vendégszerető házában.

Ezüst lakodalom.

Szép családi ünnepély folyt le a na-
pokban városunkban. A debreczeni keres-
kedő világnak régi s köztisztelőben álló
tagja, Schwarcz M. L. pünköst másod nap-
ján ülte meg házasságának negyedszázados

évfordulóját. Szűk családi körben folyt le
az ünnepély s úgy a férjnek, mint a jóté-
konyságáról ismert hű élettársának számosan
gratuláltak a ritka évforduló alkalmából.

A vezérkari főnök Debreczenben.

Katonai körökből vesszük a hirt, hogy
báró Beck tábornok, a vezérkar főnö-
ke, a király hadsegéde a közelben Debre-
czenbe jön. Fogadtatására a 7. hadtest
parancsnoka, Schwitzer Lajos lovag altábor-
nagy szintén ide érkezik.

Szomorú hír a városházáról.

A városháza belügyeiről, de magáról a
városháza épületéről is szól ez a szomorú
hír, mely ismét fényes bizonyítéka annak az
előrelátás nélküli, helytelen gazdálkodási
rendszernek, mely talán csak akkor fog meg-
szűnni, ha megszűnnek a város ügyeit vez-
etni azok, kik e rendszert meghonosí-
tották s akik még most is, mikor a város a
legválságosabb pénzügyi helyzetben van s a
lakosság nyakig meg van terhelve pótdóval
— előmozdítják. A kopott városházát nem-
régén óriási költséggel, mintegy 80 ezer forint-
tal átalakította a főmérnök, hangsúlyozva s
ígérve a közgyűlésnek, hogy ha ezt az ösz-
szeget megszavazza, akkor úgy alakítja át
a városházát, hogy ott minden hivatal
eltér s nem kell annyi bért fizetni. Meg-
nyugodtak ebben az ígérethetben. Most azon-
ban kiderül, hogy a városházán ismét nincs
hely! Az állami anyakönyvi hivatal augusz-
tusban kiköltözik Széchényi u. 20. sz. házba,
mely az anyakönyvvezető tulajdonát képezi.
Ime a gazdálkodási rendszer. Építik a sem-
mit sem jövedelmező bérházakat, hol a mér-
nöki hivatal tudott magának kényelmes,
nagy hivatali helyiségről gondoskodni, a
városházát óriási összeggel renoválják, sőt
a megszavazott összegben túl is költekeznek
anélkül, hogy a közgyűlés beleegyezését
erre kikérnék s a vége mindezeknek — az
állami anyakönyvvezetői hivatalnak nem jut
hely, bérházba kell vinni. Ugyan miért nem
gondoskodtak arról, hogy az anyakönyvi
hivatal a bérházban kapjon helyet? Kihur-
czolják a városházáról, mert ott kell a hely
— természetes minden díjnoknak külön szo-
bában kell dolgozni, sőt előszobát is köve-
tel. Van pénze a városnak, telik bőven, kidobta
a céltalan átalakításra a tengernyi pénzt
s most megint pénzt kér a főmérnök a köz-
gyűléstől a nagytanácsterem átalakítására.
Hát bizony szégyenfoltja Debreczennek az
a tanácsterem, át kell azt alakítani okvetlen,
de miért nem csinálták akkor, mikor az
egész városházát átalakították, talán a tul-
költekezésből kitelt volna ennek a költsége
is. Helyesen teszik, csak folytassák ezt a
gazdálkodást, van még hitele a városnak
s lehet még több pótdóval is megterhelni
a város lakosságát. Csak aztán meg ne bán-
ják amit tesznek!

Munkás lázongás nyomtatásban.

A reggeli órákban ritkán nevettem oly
nagyot, mint tegnap a mikor irodánkban tel-
efonon értesítettek, hogy tegnapelőtt a sző-
lételepen minő kitűnően rendezett munkás
lázon, béremelés, főkapitányi megjelenés
kedély megnyugtató és stb. és ás folyt le.
Legyen szives azonban tisztelt szerkesztő ur
olvasóival közölni — ha már nem is kelt
vele olyan szenzációt — hogy ez a hír
rendőri kacska, amennyiben sem lázongás,
sem béremelés (sőt ennek kérése sem) sem
főkapitányi megjelenés nem történt. Kedé-
lyeink mint rendesen a szalmazsákon nyu-
gotnak meg este 9 órakor. Az egész lázon-

gásnak tehát én estem áldozatául, ameny-
nyiben ezt a czáfolatot megkellett írnom,
pedig sok a dolog, s mind szorgos.

Debreczen, 1901 május 29.

tisztelettel

B i r ó Géza.

Szivesen adunk helyet Bíró Géza ur
felvilágosító sorainak, de megjegyezzük, hogy
laptársunk ezt az értesülést hiteles helyről,
a rendőrség bűnügyi osztályától kapta. Ha
tehát téves doigokat irt, az az információnak
rovandó fel.

TÁVIRATOK.

Öngyilkos anarchista.

— A „Debreczen“ eredeti távirata. —

Budapest, május 29.

Veronából jelentik, hogy egy isme-
retlen anarchista egyik szállóban ön-
gyilkosságot követett el. Irataiból ki-
tűnt, hogy az anarchisták Vilmos német
császár meggyilkolására öt sorsolták ki.
Irataiból még azt is megtudták, hogy
Heléna olasz királynét és Loubet elnök
meggyilkolását is elhatározták s a
gyilkosokat is kisorsolták.

Chimay hercegnő gondnokság alatt.

A „Debreczen“ eredeti távirata.

Budapest, május 29.

Chikagóból táviratozzák, hogy a
regényes hajamu Rigóné Chimay her-
cegnőt az ottani törvényszék pazar-
lásai miatt gondnokság alá helyezte.
1894 óta négy millió márkát tékozolt
el Chimay hercegnő.

Az angolok veresége.

— A „Debreczen“ eredeti távirata. —

Budapest, május 29.

Pretóriából Londonba érkezett távirat
jelenti, hogy a burok Pretória határában
összeütköztek az angolokkal, mikor is az
angolok csúfos vereséget szenvedtek. Breyer
és Breytenbach vezérletével támadtak a bu-
rok az angolokra. 49 angol elesett, 159
megsebesült, hatszáz angolt foglyul ejtettek
s hat ágyu is a burok birtokába jutott.

Budapest, május 29.

Pretóriából távirják, hogy Schoenmann
bur parancsnok feleségével s leányával egy
liditgránátot nézegetett. A gránát fölrob-
bant, a parancsnokot megölte, leányát hal-
lálisan, feleségét s két a közelben álló bur
súlyosan megsebesítettek a szétpattant grá-
nát szilánkok.

A perzsa sah haldoklik.

A „Debreczen“ eredeti távirata.

Budapest, május 29.

Teheránból jelentik, hogy a perzsa
sah, ki a múlt évben Budapestet is
meglátogatta súlyos beteg. Az orvosok
szívelzsírosodást állapítottak meg. A
sah a távirat szerint végperceit éli.

Pöstyén

európai híres kénis iszapfürdőit a t. közönség k i l ö n ö s f i g y e l m é b e ajánljuk. Specialitása : lokális iszapfürdői egyes testrészekre, melyek nagy jelentőséggel bírnak és a legsúlyosabb kóros esetekben is eredményesek. Ezen iszaptag fürdők hőfoka szabályozható s így a leggyengébb szervezetűeknél is ugyanazon gyógyhatással alkalmazhatók. Pöstyén fürdő javallva van : c s u z, k ö s z v é n y, i s c h i a s, csonttörések stb. eseteinél, mely bántalmaknál csodálatos eredmények értek el. Rendelkezik új és legtökéletesebb fürdőberendezésekkel, van színház, 2 zenekar, vill. világítás, penzió. Budapesttől közvetlen vonattal 3 1/2 óra alatt. Prospectust és bővebb értesítést szívesen ad a fürdőigazgatóság.

Thaly Kálmán Ocskay brigadérosról.

A Századok legújabb füzetében érdekes tudósunk, Thaly Kálmán „Néhány adat Ocskay László életéhez“ cím alatt, Jókai Mórnak „Szeretve mind a vérpadig“ című regénye és a Herczeg Ferencz „Ocskay brigadéros“ című drámája megjelentének alkalmából összegezi az Ocskay Lászlóra vonatkozó új adatokat. Thaly bizonyára a leg-hivatottabb a Rákóczy-kor kaméleonjának jellemzésére és mivel az Ocskay-polémiák folyamán éppen reá sokan hivatkoztak, itt közöljük értekezésének a Herczeg Ferencz drámájára vonatkozó részét :

„Ez utóbbi (az „Ocskay brigadéros“) rendkívül szinpadit hatást keltett, mostanában sokat emlegetik és sűrűen adják. Az igen vitéz és igen kalandos, de — mint könyvemben kimutattam — elvetemült condottieri-jellemű és sokszoros menthetetlen áruló (végül hazas fejedelem áruló.) Ocskay László alakjának a tragikai végkifejlődés szempontjából rokonszenvesebbé tételében a szinpadit hatás kedvéért, a történelmi valóság rovására a t. drámaíró nem lépte e tul a költőnek megengedett határokat? — ámbár jogom volna bírálni, — nem tekintem föladatomnak. Én, amit és amint Ocskairól a nevezett munkámban kétségtelen hiteltű forrásokból merítve irtam : fentartom az utolsó betűig ; mert a történelmi Ocskay László alakja nem változhatik, mint a szinpadit, hatások kedvéért, költői phantasmagoriák szerint. A történelmi igazság — ha azt megállapítani sikerült — szent, illethetetlen és örök.“

KÖZGAZDASÁG.**A szőlő peronosporája.**

— A legjobb eljárás a betegség ellen való védekezésre. —

A magyar-óvári m. kir. gazdasági akadémiával egybekötött növényélet és növénykórtani állomás tudós tanárainak vezetése alatt már három éve kísérleteket folytat a peronospora ellen való védekezés terén, az ajánlott különféle védekezési anyagokkal. Az eredményt a „Kísérletügyi Közlemények“ című hivatalos folyóirat tette közzé. Az eddigi kísérletek az általánosan használt rézgálicz és égetett mész keverékkel szemben előnyösnek mutatták be, a már hazai gyártású dr. Aschenbrandt-féle „bordói-por“. A kísérletek hosszú leírása után a dr. Aschenbrandt-féle „bordói-por“ előnyeit a hivatalos kiadvány a következőkben összesíti :

Lássunk egy kis párhuzamot a házilag készült rézgálicz-keverék és a dr. Aschenbrandt-féle „bordói-por“-ból készült permetező-anyag között, csak a tulajdonságokat véve figyelembe.

A házilag készült rézgálicz-keverék készítése határozott ügyességet és szakismeretet igényel s csekély hibával, melyet a permetező anyag elkészítésénél elkövetünk, igen érzékeny károkat okozhatunk. A készítés körülményessége hátráltatja a munkát, sok időt vesz igénybe, s ha megmarad, használhatatlanná válik. Az ajánlott lemerési módszerek szerint elkészített oldat soha sem megfelelő s különösen ha nagyobb mennyiségűt készítünk, a legnagyobb valószínűség szerint maró hatású lesz. Minden kg. rézgáliczra 1 kg. égetett mész van számítva ! Vajjon lemerik-e a szükséges mennyiséget ? A legtöbb gazda nem ! De tegyük fel, hogy pontosan lemértük. A jól égetett mész könnyebb s belőle több megy 1 kg. súlyra, mint ha vannak közte félig kiégetett vagy egyáltalán ki nem égetett darabok, melyek a vízben nem oldódnak. A mész kiégetési fokát úgy ránézve nem lehet meghatározni s így a gazda nem ké, es megítélni, vajjon adta-e a szükséges mennyiséget az oldathoz. Nagyobb mennyiségű oldat készítésénél, a hol 50--100 kg. mész használunk fel, a legjobban kiégetett méssznel is marad olthatatlan mészkeviszsa. A legtöbb gazda, különösen a kisbirtokosok nem is használ égetett meszet, hanem oltott meszet Lemérsről szó sincsen, csak úgy tesz bele egy pár kanállal s az oldat színéről határozza meg ennek jóságát. Hogy milyen permetező oldatok kerülnek így ki, arról eléggé meggyőző bárkit egy séta valamelyik nagyobb község szőlőskertjében, a permetezés után 7--8 nap múlva.

A mi a hatást illeti, azt összességében látjuk a szegény tőkéken, a melyeket nem csak a peronospora, de a permetezés is alaposan megdézsmált.

Vajjon vizsgálják-e az oldatot kémhatására nézve ?

A kisgazda egyáltalán nem s nagyobb szőlőgazdaságokban is csak itt-ott. A legtöbb helyen lemérik az anyagot s minden további nélkül permeteznek vele, vagy szemérmétrek határozzák meg az oldat jóságát. Ilyenformán különösen az első permetezés után a gyöngye lomb és hajtásvégek leperzselése napirenden van.

A „bordói por“-ból készült oldatnál mindezek elesnek. Az oldat elkészítése kevés időt vesz igénybe, ügyességet s szakismeretet nem kíván s maró hatása nincsen, így a lombperzselésről szó sem lehet. A permetezésnél esetleg kimaradt oldatot jól bedugaszolt hordóban a másik permetezésig eltarthatjuk a nélkül, hogy az megromlana. A permetező készülék porlasztó makkját sohasem dugaszolja el, a mi pedig házilag készült rézgálicz-keveréknél igen gyakran megtörténik. A szőlő zöld részeire határozottan jobban tapad, mint a rézgálicz-keverék és még nagyobb mennyiségű csapadék (eső) sem képes lemosni Ezen előny különösen figyelembe veendő.

Ennyit óhajtok az új anyagról elmondani három évi kísérlet eredménye alapján. Összehasonlítva a házilag készült rézgálicz-keverékkel.

A fent ösmertetett előnyökkel bíró dr. Aschenbrandt-féle „bordói-por“, a németországi szabada'om szerint már hazánkban gyártják. Egy kat. hold szőlő évi 3-szori permetezéséhez kell belőle : az első permetezéshez 1 1/2%-os oldat (3 hl. oldat = 4 1/2 kg por), 2-ik permetezéshez 2% os oldat (5 hl.

oldat = 10 kg. por), a 3-dik permetezéshez 1 1/2%-os oldat (6 hl. oldat = 9 kg. por), összesen tehát egy évre 1 kat. hold szőlőre kell 23 1/2 kg. dr. Aschenbrandt-féle „bordói por“, a mi 70 fillérjével számítva kilogrammját, 16 korona 40 fillért tesz ki. Ezzel szemben a 2%-os rézgálicz és mész keverékhez kell, a 3 permetezésnél szintén 14 hl. oldatot számítva, 28 kg. rézgálicz, a mi 66 fillérjével kitesz 18 korona 48 fillért, az összes költség tehát 19 korona 32 fillér. A dr. Aschenbrandt-féle „bordói-por“ használata tehát nemcsak jobb és biztosabb hatása, mint a házilag készült rézgálicz keveréké, de még olcsóbb is évenként és holdanként 2 korona 97 fillérrel, és elmarad alkalmazásánál a hosszas és pepecselő munka.

CSARNOK.**A kurta nemesek földjén.****(Regény.)**

A „Debreczen“ számára írta :

Ifjabb Mórincz Pál.

(13.)

A lovas század elején Dénes kapitány lovagolt, Barcza főhadnaggyal, meg báró Nosztitz hadnaggyal, A századnál a rangidősebb hadnagy . . . Mellettük poroszkált Klein ezredorvos is, nagy szürke, csontos gebén. Az érdekes szürke alázatosan konyította a fejét, mintha csak tudta volna, hogy az orvosi tudomány, mely felkent bajnokát emeli a hátán. A felkent bajnok ültőhelyében megivott kisebb hordó sört.

— A doktor úgy néz ki, mint Sancho Panza, szült Barcza főhadnagy, érdekes arcu, szikár, barna magyar huszár.

— De a don Kisotte lován, fejezte be a mondókát Nosztitz báró. Még a spanyol grandosan vasalt arcu Dénes kapitány is elmosolyodott, csupán a pohos Klein doktor öfnyegette Barczát.

Beszélgetés közben könnyebben telt az idő. A tiszturak csak akkor rugtattak a szakaszaik mellé, mikor Dénes kapitány a város közelében kardot rántott és elhangzott a harsány vezényszó :

— Habt acht!

A skadron szétszótása a piacról történt. A mezősi piacson rendkívül sokan várták az érkező huszárságot. Különösen fiatal paraszt nők. Kíváncsian várták a nyalka huszárokat és mikor a nagy piacra berobogtak, a menyecskék ragyogó szeméből kivilllogott a kérdés :

— Vajon melyik lesz, milyen lesz a mi huszárunk ?

— Urak! aztán majd két óra múlva a nagy vendéglőben találkozunk! Ezt Dénes kapitány mondta a tisztjeinek. Aztán az egyik elszállásoló altiszttel elsielt a század kijelölt irodájához, a hol Podhorák őrmester, a számvivő, már nagyban rakatta, nagyban rendeztette a málhákat.

— Herr Rittmeister! Ich melde ghorzámst . . .

— Also gut! Hagyja, Podhorák! és a kapitány a kezével is intett az ősz katonának. Tehát rendben minde? Tehát nem tévedt el semmi? Tehát intézkedjék, hogy a

tiszturak a málháikat idejekorán megkapják... Szervusz! Sarkantyuit pengetvén, Dénes kapitány távozott, az altiszt elvezette a közel eső szállására.

— Folyt. köv. —

Nyilttér.

Tek.

Wilhelm Ferencz

gyógyszerész urnak Neunkirchen Bécs mellett Alsó-Ausztria.

Minden reldám dicsőitően felül áll az ön nem eléggé dicsérhető Wilhelm-féle antiarthrikus, antirheumatikus vértisztító teája.

Már sok év óta szenvedtem rheumában és pedig igen heves fájdalommal, úgy hogy hetekig ágyban fektüdtem és borzasztó fájdalmakat állottam ki, alváásra és étvágyra gondolnom sem lehetett, mindenféle tincturákat, kenőcsöket és fürdőket használtam, melyeknek volt ugyan valami kevés hatása, de a legközelebbi időváltozásnál az idült baj, még hatalmasabban jelentkezett, annyira, hogy testi erőm láthatólag napról-napra fogyott.

Ekkor olvastam a Berliner Tagblatt-ban az ön theájáról rögtön rendeltem 3 csomagot, már az első használat után enyhítette fájdalmamat, 1 és fél év óta az előirt időközben 5 oly küldeményt kaptam és a kurát folytattam és ennek köszönhetem, hogy ma annyira helyre vagyok állítva, hogy magamat egészségesnek érzem, étvágyam visszatért, sőt a mult év őszén és e tél kezdetén a szabadban, a szél és hideg daczára, üzleti dolgaimat végeztem a nélkül, hogy valami fájdalomról csak sejtélemmel is bírtam.

Mindezt t. Uram, csak önnek köszönhetem. Kívánatos volna, hogy minden szenvedő teljes bizalommal forduljon önhöz, csodás hatású theájáért, mely gyógyulást és friss életkedvet hozna nekik.

Maradtam kiváló tisztelettel

Fritz Henzel

4

mü, táj és mintafestő, posztógyár Ad. Gottlob Fiedler utóda Apatowek Kalisch mellett. — Orosz Lengyelország. 1899. Karacsonyban

Szükséges-e Önnek selgem

szövet, akkor forduljon

Grieder Adolf és Tsa, Zürich (Svájcz)

kir. udv. szállítók.

Union selyemszövet-gyárához.

Legnagyobb raktár menyasszonyi selyem szövetek, mint szintén legújabb mindennemű fehér, fekete és színes selyemszövetekben. Magánosoknak vám és posta díjmentesen legolcsóbb nagyban árak mellett. Minták azonnal franco. Svajczba kétszeres levélpórtó szükséges (3.)

806 - 1901. v. k. sz.

Árverési hirdetmény.

A depr. kir. jbiróságnak V. 1494/3 1901. sz. végzése folytán közhírré tétetik, miszerint Első szépesi gőz sör és malátagyár részvt. részére Nagyvárad-szöllősi gőz sörgyár Löwy Ignác czégtől 2257 kor. 34 fill. tőke, ennek 1900 é. febr. 1. napjától számítandó 5% kamatai s eddig összesen 128 k. 84 f. perköltség erejéig 1900 é. febr. 26-án bíróilag lefoglalt és 868 k. 30 fillerre becsült házibutorok, vendéglői felszerelvények, hordók s egyéb ingóságok 1901. évi május hó 30 án d. e. 8 órakor kezdetét veendő és Simonffy-u. 2 sz. háznál megtartandó nyilvános bírói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni Debreczen, 1901. évi május hó 17.én.

Török Péter bir. kiküldött.

Czimeket

közöl ajánlatok megtevésére, az összes országokban létező bármely foglalkozáshoz tartozó egyénekről a nemzetközi czimiroda

Josef Rosenzweig & Söhne Bécs I. Bäckerstrasse 3. Interurb. Telef. 8155. Prosp. ingyen.

APRÓ HIRDETÉSEK.

10 szóig 40 fillér, azontul minden szó 2 fillér. A legkisebb hirdetés 40 fillér. Vastag betűkből szedett minden szó 4 fillér.

Gyarmathy János mészáros

Dégenfeld-tér 9 sz. (Csapó-u. sarok.) Husárak : I. rendű 50 kr. II. r. 44 kr. 1 kgr. rostélyos 5 szeletbe. Friss és füstölt sertéshus napi folyó árnál 4 krral olcsóbban Vegyes hideg felvágott állandóan friss. Virsli és szavalade dbja 4 kr. Az üzlet reggel 6-tól este 8-ig nyitva. Főüzlet Bethlen-u. 29. (saját ház.) Itt a husárak : I. r. 48 kr. itt is mindenféle hentes cikkek kaphatók. **Vendéglősöknek megfelelő árendemény!**

Kutjavítások és új kutak teljes elkészítését igen mérsékelt árak mellett elfogad **Ladányi Ferencz** kutmester, Piacz-utca 26., a nagytrafik udvarán.

Műköszörüs és késes

üzletemet május 1-től Simonffy-utca 2. sz. házba helyeztem át. Elfogadok szakmamba vágó bármely munkát **gyors, pontos és jutányos ár** melletti elkészítésre.

HANDLOVITS ISTVÁN.

Nagy Block naptárak,

rendkívül praktikusak 1901. évre 40 krért kaphatók kiadóhivatalunkban.

Szamosháti

dohány palánták

öltre eladatnak Hajdu- Szt.- Györgyi (vasuti állomás) gazdaságban.

Vezetőség.

Gróf Schönborn-Buchheim Ervin beregm uradalomból.

Dr. Kétly, dr. Bókay, dt. Widerhoffer tanár urak és számos orvosi tekintélyek elismerő nyilatkozatai alapján kifünó sikerrel ajánlatik

a Szolyvai gyógyforrás

köszvény, hólyag és vizeleti szervek bajainál, vesebajoknál, cukorbetegség, húgyhomók, epékó, a torok és tüdőszervek bántalmainál, étvágytalanság és gyomor betegedésnél.

Kitünó asztali viz.

Kapható minden ásványvizkereskedésben.

— A SZÓLÓ —

OIDIUM betegsége

ellen a legjobb szer a **Dr. ASCHENBRANDT** féle

rézkénpor.

Leszállított ára Budapesten : 50 kgos zsákokban á kg. 50 fillér ; 10 és 5 kgos zsákokban á kg. 54 fillér.

Használata olcsóbb, mert kevesebb kell belőle ; biztosabb, mert a lombhoz tapad, a szél le nem fujja ; ajánlatosabb — mert a mustot nem bűdösíti — mint a tiszta kénpor vagy a kénmáj.

A szőlő érését sietteti, a termés minőségét javítja.

Sok termelő megtakarított vele egy peronoszpóra ellen és megvédte vele szőlőjét az őszi rothadástól.

Számos magyar gazda bizonyítványa kívánatra megküldetik.

Megrendeléseket elfogad a

„Magyar Mezőgazdák Szövetkezete« Budapest (V. Alkotmány-u. 31 sz.)

Megrendeléseket elfogadnak a vidéki megbízottak is. Megbízottak : **Biró János V.-Pécs, Epstein L. Albert Csege.**

Thurzó fürdő

házilag kezelt

KLIMATIKUS GYÓGYHELY.
Hidegvizgyógyfürdő.

Szepesmegye déli részén fekszik 572 méter a tenger színe fölött, pompás nagyterjedelmű és fenyveserdő közepette. — Kitünő forrásvíz. Állandó fürdőorvos.
dr. Szemere Béla.

Évad május 15-étől szeptember végéig.

Vasuti állomás: **Gölnitzbánya-Thurzófürdő.** Posta- és távirat-állomás. — Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Menesdorfer Károly, Gölnitzbánya (Szepesm)

739. — 1901. v. k. szám.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. jbiróságnak V. 1029/3 — 1901. sz. végzése folytán közhírré tételik, miszerint Steier Gyula részére Kiss József deb. lakostól 387 kor. tőke, ennek 1900. évi okt. hó 15. napjától számítandó 5% kamatai és eddig összesen 88 kor. 12 fillér perköltség erejéig 1901. ápril hó 2-án bíróilag lefoglalt és 985 koronára becsült butorok és egyebekből álló ingóságok **1901 évi máj. hó 30-án d. e. 10 órakor** kezdetét veendő és 1-ór Sesta szállós kertben, alperes lakásán, azután Debreczenben, Csapó utca 51 sz. alatt megtartandó nyilvános birói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alól is el fogna k adatni.

Debreczen, 1901 évi május hó 3 án

Sugár Gyula, birói kiküldött.

Ajánlok

valódi legfinomabb, enyhe

Kornyarévai alpesi sajtot

a kornyarévai magas hegyek közt felállított, az államtól segélyezett, sajt gyárából. 5 kilogramonként bérmentve minden postai állomásra 6 koronáért. Nagyobb vételnél aránylag olcsóbb. Ezen sajt enyheség, jó íz és tartósság tekintetében felülmúlja a hirneves puha sajt fajokat és mint asztali sajt legmelegebben ajánlható.

Schwab Károly

Karánsebes.

**Csipke
függönyök
tisztítása**

A szőlő peronosporája

ellen való védekezéshez legjobb anyag a **dr. ASCHEMBRANDT-féle**

„Bordóipor“

Leszállított ára **Budapest** : 50 kgos zsákokban á. kg. 70 fillér, 10 és 5 kgos zsákokban á. kg. 74 fillér.

Használata olcsóbb, biztosabb, a levélhez jobban tapad mint a rézgálicz, a permetezőt sohasem dugítja.

A magyar óvári m. kir. gazd. akadémia növényélettani állomása kísérletiének fényes eredménye ; 450 magyar gazda bizonyítványa bárkinék díjtalanul megküldetik.

Megrendeléseket elfogad a

„Magyar Mezőgazdák Szövetkezete“

Budapest, (V. Alkotmány-u. 31 sz.)

Megrendeléseket elfogadnak a vidéki megbízottak is.

Megbízottak : **Biró János V.-Pérecs, Epstein L. Albert Csege.**

HIRDETMEY.

Ö cs. és apostoli kir. Felségének legfelső elhatározása folytán ezennel megindittatik a **XXII-ik magyar királyi államsorsjáték**

rendezése. Az ezen sorsjáték után remélhető tiszta jövedelem közhasznú és jótékony célokra fog fordítottatni.

Ezen sorsjáték összes, 7691-ben megállapított nyereményei az alább következő játékterv szerint **365.000 koronára** rúgnak, és pedig :

1 főnyeremény	150.000 korona	10 nyeremény	á 1.000 korona
1 „	50.000 „	20 „	á 500 „
1 „	20.000 „	50 „	á 100 „
1 „	10.000 „	100 „	á 50 „
2 nyeremény	á 5.000 „	1000 „	á 20 „
5 „	á 2.000 „	6500 „	á 10 „

Az összes nyeremények készpénzben fizetnek ki.

A huzás visszavonhatatlanul **1901. jun. hó 28-án** Budapesten történik.

Egy sorsjegy ára 4 koronával van megállapítva.

Sorsjegyek kaphatók : a m. kir. lottójövedéki igazgatóságnál Budapesten (Csepel rakpart, Vámpalota), a mely hatósághoz a megrendelt sorsjegyek ára postautalvánnyal előre beküldendő, továbbá valamennyi posta-, adó-, vám és sóhivatalnál, az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytözsdeben és váltótűzletben.

Budapesten, 1901. évi jan. hó 2-án.

A m. kir. lottójövedéki igazgatóság.

kifogástalanul

Hrabéczy Antal

kelmefestő és tisztító intézetében
eszközöltetik.

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomójában Debreczen, a főpostával szemben.